

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรมครู ข้าราชการพลเรือนและบุคลากรทางการศึกษาด้วยหลักสูตรฝึกอบรมแบบ e-Training สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	4
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	6
ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้	7
ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้	9
ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้	11
ใบงานที่ 1	14
ใบงานที่ 2	15
ใบงานที่ 3	16
แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนหลักสูตร	17

หลักสูตร

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

รหัส UTQ-02130

ชื่อหลักสูตรรายวิชา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า

นางสาวกัญญา พรหมพิทักษ์

ดร.วรรณ ช่องดารากุล

รศ.ดร.อารี พันธุ์มณี

รศ.ลัดดา ภูเกียรติ

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย สารสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือ และกิจกรรมเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
2. อธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
3. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
- ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
- ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

ชื่อหลักสูตร UTQ2130 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

การใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ เจตคติ หรือใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ของผู้เรียนเพราะผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับ บุคคลสถานที่ ธรรมชาติหน่วยงานองค์กรสถานประกอบการชุมชนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งผู้เรียนผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดการวิเคราะห์การสังเกตการรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระมีการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงานเป็นระบบ/ขั้นตอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยมีครูผู้เรียนผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถอธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือและกิจกรรมเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้

ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

การใช้แหล่งเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเนื้อหาประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ เจตคติ หรือใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ของผู้เรียนเพราะผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับ บุคคลสถานที่ ธรรมชาติหน่วยงานองค์กรสถานประกอบการชุมชนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งผู้เรียนผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

1. ความหมายของสื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อ มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้จึงไม่ใช่ การสอนแต่เพียงเนื้อหาและใช้กระดานดำ ชอล์ก บัตรคำ แถบข้อความ หรือแถบประโยคเป็นสื่อการเรียนรู้เท่านั้น เพราะปัจจุบัน ครูสามารถเลือกออกแบบ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ รูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2. ความสำคัญการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

การใช้แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพราะผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริงการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคลสถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงานองค์กรสถานประกอบการชุมชนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งผู้เรียนผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่รู้จำกัดเราเรียนรู้จากชุมชนและธรรมชาติในเรื่องต่างๆมากมายเช่นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆในชุมชนประวัติ ประเพณีพิธีกรรมของชุมชนแหล่งเรียนรู้ทางศาสนาวัฒนธรรมงานอาชีพการทำมาหากินในชุมชน เหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อชีวิตคนในชุมชนเป็นต้นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติดังกล่าวนี้มีทั้งประเภทที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้นและประเภทที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งคำว่าธรรมชาตินี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่า สวน ไร่ นา ลมฟ้าอากาศ ดิน หิน แร่ ต้นไม้ ใบหญ้า ฯลฯ เท่านั้น หากหมายรวมถึงเพื่อนมนุษย์สรรพสัตว์ และแม้แต่การเรียนรู้จักวิเคราะห์ธรรมชาติในตัวของเราเอง

3. แนวคิดสำคัญการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

การเรียนรู้จากธรรมชาติได้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงมีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่าทั้งความจริงความงามและความดีในทางตรงกันข้าม

ธรรมชาติก็มีทั้งความเสื่อมสลายและความโหดร้ายทำลายล้าง ดังมีคำกล่าวที่ว่า ดินน้ำลมไฟนั้นมีคุณอนันต์และโทษมหันต์ มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ การอนุรักษ์และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจะเรียนรู้จากธรรมชาติได้ดีก็ต่อเมื่อเขาได้รับการปลดปล่อยออกจากห้องเรียนที่กักขังเขาไปสู่ธรรมชาติ และมีโอกาสหันกลับมาเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองว่าเป็นธรรมชาติและสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไรแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดได้ปฏิบัติงานด้วยเอกลักษณ์ของตัวเองแนวคิดที่สำคัญมีดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เน้นความสำคัญที่ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้
2. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิดการวิเคราะห์การสังเกตการรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติจริงทำได้คิดเป็นทำเป็น
3. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ได้คิดแสดงออกอย่างอิสระบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตร
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งระบบ
5. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนให้มาเป็นผู้รับฟังผู้เสนอแนะผู้ร่วมเรียนรู้เป็นที่ปรึกษาผู้สร้างโอกาสสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นนัยออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด
6. ต้องการให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตคือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวจากง่ายสู่ยากจากรูปธรรมสู่นามธรรมโดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นสื่อประสบการณ์ชีวิตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นฐานการเรียนรู้และประยุกต์ใช้กับการป้องกันและแก้ปัญหา
7. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกจัดกิจกรรมได้เรียนรู้ตามความต้องการความสนใจใฝ่เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
8. ถือว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาทุกสถานที่
9. ปลุกฝังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกสาระการเรียนรู้

สรุป

การเรียนรู้จากสิ่งและแหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ แนวคิดของการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์การสังเกตการรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติจริง แสดงออกอย่างอิสระมีการวางแผนร่วมกันในการปฏิบัติงานเป็นระบบ/ขั้นตอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงโดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยมีครูผู้เรียนผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ อธิบายกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้มากที่สุดให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทำงานกลุ่ม ฝึกทักษะการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมิน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ มีระบบเป็นขั้นเป็นตอน โดยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจ

ขั้นนำเสนอข้อมูลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยทั่วไปจะประกอบด้วย การสำรวจแหล่งน้ำป่าไม้ดินสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรกรรมขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมเช่น แหล่งโบราณสถานโบราณวัตถุหน่วยงานองค์กรที่เป็นแหล่งเรียนรู้

2. ขั้นเรียนรู้

2.1 ตั้งจุดมุ่งหมาย

2.1.1 สำรวจเรื่องอะไร

2.1.2 สำรวจเพื่อไปศึกษาถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดในท้องถิ่น

2.2 ขั้นวางแผน

2.2.1 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม

2.2.2 ผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาสถานที่ที่ศึกษามีเกณฑ์ดังนี้

ก. ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียน

ข. เหมาะสมกับความสนใจ

ค. สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม

ง. มีความสะดวกปลอดภัยในการศึกษาสำรวจ

2.2.3 ร่วมกันวางระเบียบในการศึกษา

2.2.4 วางแผนเรื่องปัญหาอุปสรรคและวิธีการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่าง

การศึกษา

2.3 ขั้นเตรียมการ

2.3.1 แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆละประมาณ 5 - 6 คนโดยเน้นผู้เรียนที่มีภูมิภานาอยู่หมู่บ้านตำบลเดียวกันและควรรวมเป็นกลุ่มเดียวกันทั้งนี้เพื่อความสะดวกในเวลาที่ทำการศึกษาสำรวจ

- 2.3.2 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้าและเลขาของกลุ่ม
- 2.3.3 ตัวแทนกลุ่มเลือกสถานที่ที่จะออกสำรวจ
- 2.3.4 เตรียมการด้านเอกสารข้อมูลและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจ
- 2.3.5 ผู้เรียนประชุมปรึกษาหารือภายในกลุ่ม

2.4 ชั้นศึกษาตามจุดประสงค์ที่วางไว้

- 2.4.1 หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นผู้นำกลุ่มรับผิดชอบและดูแลกลุ่มของตน
- 2.4.2 เมื่อถึงสถานที่ที่ศึกษาสมาชิกกลุ่มทุกคนต้องแสวงหาคำตอบจากปัญหาตามวิธีการของกลุ่มการศึกษาโดยรวมจากแหล่งการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มศึกษาควรมีประเด็นดังนี้
  - ก. สภาพปัญหาลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
  - ข. สาเหตุของปัญหา
  - ค. ผลกระทบของปัญหา
  - ง. แนวทางในการป้องกันแก้ไข

3. ชั้นประเมินผล

ประเมินผลทันทีที่จบการสำรวจโดยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

1. ปัญหาที่กลุ่มของตนได้รับ
2. วิธีแสวงหาคำตอบ
3. คำตอบที่หามาได้

ผู้สอนและผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันประเมินคำตอบว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใดช่วยกันสรุปภาพรวมพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่ควรปรับปรุงแก้ไขและประเมินผลครั้งสุดท้าย

4. ชั้นนำไปใช้

ผู้เรียนนำความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตจริง

5. ชั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

1. ผู้เรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสถานที่ที่ไปศึกษานั้น
2. ผู้เรียนจัดทำรายงานกลุ่ม

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการสำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

1. แหล่งเรียนรู้ที่กำหนดเป็นแหล่งศึกษาในชุมชนนั้นๆสามารถที่จะให้ข้อมูลที่เป็นความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเพียงพอและสอดคล้องกับประเด็นของการเรียนรู้
2. ผู้สอนต้องชี้แนะวิธีการเก็บข้อมูลการสังเกตโดยเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนท้องถิ่นควรเลือกบุคคลที่อยู่อาศัยในชุมชนนานพอสมควรและมีความพร้อมที่จะให้ข้อมูล

สรุป

กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นสำรวจขั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย ตั้งจุดมุ่งหมาย การวางแผน การเตรียมการ การศึกษาตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ชั้นประเมินผล ชั้นนำไปใช้ และชั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

แนวคิด

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือ และกิจกรรมเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ และกระบวนการในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือ และกิจกรรมเสนอแนะ

แผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 3
เรื่อง สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาร่วมกันของสังคม ที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไขและป้องกัน
ปัญหา แนวทางที่ถูกต้องคือสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียน
สามารถ

1. วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนได้
2. นำเสนอโครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการได้

เนื้อหาสาระ

1. แนวทางปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
2. การจัดทำโครงการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นสำรวจ

1. กระตุ้นการเรียนรู้โดยผู้สอนนำเสนอโครงการตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม
ที่มีผู้ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้วเป็นแผนชาร์ตแสดงขั้นตอนการดำเนินโครงการ
2. ใช้ประสบการณ์การสำรวจแหล่งเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และหน่วยการ
เรียนรู้ที่ 2 และการสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ขั้นเรียนรู้

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ประมาณ 10 คนร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียนและชุมชน ระดมพลังสมองเสนอโครงการเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สามารถปฏิบัติ
ได้จริงซึ่งกำหนดขอบเขตโครงการจำแนกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 โครงการเกี่ยวกับเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

กลุ่มที่ 2 โครงการเกี่ยวกับคุณค่าของเหลือที่ใช้

กลุ่มที่ 3 โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กลุ่มที่ 4 โครงการเกี่ยวกับการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มที่ 5 โครงการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

การจัดกลุ่มของโครงการดังกล่าวข้างต้นจะทำให้โครงการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีการ
ประสานเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
โดยให้นักเรียนเลือกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของแต่ละกลุ่ม

4. แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดของกลุ่มเพื่อให้นักเรียนในชั้นร่วมกันอภิปรายถึงความ
เป็นไปได้ของการปฏิบัติในแต่ละแนวทางนั้น

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่อง “แนะนำการเขียนโครงการเสริมสร้าง
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดี”

6. นักเรียนเขียนโครงการวางแผนดำเนินโครงการตามใบงานที่ 4.1 เรื่องการเขียนโครงการ
7. นักเรียนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามเวลาที่กำหนด

8. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงานที่ได้วางไว้ซึ่งนักเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเรียน ในคาบเรียนเป็นการสรุป นำเสนอข้อมูลและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มเป็นระยะ
ขั้นประเมินผล

9. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละกลุ่มบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไรโดยใช้แบบประเมินโครงการ

10. ให้นักเรียนเผยแพร่ผลงานของกลุ่มตนเองทั้งในครอบครัว โรงเรียนและชุมชนในลักษณะแผ่นพับ โปสเตอร์ หนังสือเล่มเล็กเขียนบทความ ฯลฯ

ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

11. ให้นักเรียนลงความเห็นว่าการใดหรือวิธีการใดที่ควรนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และการลดใช้พลังงาน ทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชนและถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จะเกิดอะไรขึ้นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร

สื่อการสอน

1. แผ่นชาร์ตแสดงขั้นตอนของการดำเนินโครงการที่ประสบความสำเร็จ
2. ใบความรู้เรื่อง แนะนำการเขียนโครงการ
3. ใบงานที่ 4.1 เรื่องการเขียนโครงการ

การวัดและประเมินผล

วิธีวัด

1. จากการประเมินโครงการ
2. จากการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
3. จากการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เครื่องมือ

1. แบบประเมินโครงการ
2. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
3. ใบงานเรื่องการเขียนโครงการ
4. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กิจกรรมเสนอแนะ

ให้นักเรียนจัดแสดงผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ

สรุป

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เครื่องมือ และกิจกรรมเสนอแนะ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 4 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
ตอนที่ 1 ความหมาย ความสำคัญและแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนอธิบายความสำคัญและแนวคิดการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

ชื่อหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
ตอนที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ท่านสำรวจทรัพยากรดินและน้ำในท้องถิ่น

กลุ่มที่ ..... ชื่อสถานที่ที่สำรวจ .....

ตำบล ..... อำเภอ .....

จุดประสงค์การเรียนรู้

ระบุสภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัญหาของทรัพยากรดินและน้ำได้

.....

กิจกรรมการเรียนรู้

1. แผนผัง ตำแหน่ง ที่ตั้งของแหล่งศึกษา

.....

.....

2. ลักษณะทางกายภาพ

.....

.....

3. ลักษณะทางชีวภาพ

.....

.....

4. ชุมชนได้รับประโยชน์ เช่น ด้านอุปโภค บริโภค การประกอบอาชีพ ฯลฯ

.....

.....

5. สภาพปัญหาของแหล่งที่ศึกษา

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

.....

.....

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

คำสั่ง

ให้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....